

Amsterdam: Herleefd erfgoed in Centrum en Oost

Auteur: Gerard Goudriaan

Langs hergebruikte panden

In Centrum-Oost en Oost is veel herleefd erfgoed. De wandeling start op het Centraal Station, doet twee keer het Oosterpark aan, komt in de Indische Buurt en eindigt op het Amstelstation. Natuurlijk komen we in het Oostelijk Havengebied, maar we lopen ook langs de 19e- eeuwse rand van Amsterdam met zijn gebouwen waar het leger in huisde. We zien verder een voormalige ambachtsschool, een ex-ziekenhuis en krantengebouwen die nu allemaal hippe horeca huisvesten.

Routebeschrijving

We starten vanaf de stadszijde van het Centraal Station.

Gezien vanaf een van de uitgangen gaan we linksaf. Houd het station aan je linkerhand en ga op het eind daarvan rechtdoor. We steken een brug over en lopen langs het hotel Double tree by Hilton. Wat verder loop je langs een drijvend Chinees restaurant aan je rechterzijde. De weg buigt na het conservatorium naar links. Na het begin van de bocht neem je na 100 meter de brug naar rechts. Op het eind van de brug zie je rechts een café-terras opgebouwd uit hergebruikte materialen.

Kijkpunt 1

Hanneke's Boom

De naam is ontleend aan een sinds 1662 op palen geplaatst wachthuisje in het IJ zodat je niet zomaar Amsterdam kon binnenvaren.

Iets verder rechts is een echt hergebruikt gebouw.

Kijkpunt 2

Mediamatic Biotoop en Biotoop Dijksgracht

Dit is een tijdelijke broedplaats waar Mediamatic en Green Nest hun plek hebben gevonden. Hier was vroeger de werf en de tunnelverkeersleiding van de gemeentelijke Dienst Infrastructuur Verkeer en Vervoer (DIVV).

Direct na het laatste gebouw van Mediamatic gaan we rechtsaf de brug over. Je komt op het (deels) voormalige marineterrein.

Kijkpunt 3

Marineterrein

Door bezuinigingen heeft Defensie dit terrein ten dele afgestoten. In 2018 had dit proces voltooid moeten zijn, maar Defensie is van gedachte veranderd. Nu blijft men op het afgesloten deel van het terrein. De gemeente is akkoord met deze wijziging.

Ga na de brug direct rechtsaf langs het water. Volg de bocht naar links. Links van je is de vroegere Logschool, de logistieke school voor het opleiden van hofmeesters, botteliers en koks. Als je tegenover de Amsterdam en het Scheepvaartmuseum komt, neem je weer een bocht naar links. En dan rechtsaf. Je loopt tegen het vroegere officiersverblijf aan. Het is nu hostel en café-restaurant Homeland. Passeer het aan de linkerkant. Ga even voor de uitgang van het terrein rechtsaf. In de pandjes links huizen nu creatieve bedrijven.

We gaan voor de fontein linksaf, de poort onderdoor en slaan bij de drukke straat rechtsaf. We passeren de ingang van het Scheepvaartmuseum (vroeger pakhuis van de Admiraliteit van Amsterdam) en nemen de brug waarna we na de bocht bij een zebrapad komen. We steken hier de weg over om tegen het voormalige poortgebouw van het Entrepotdok aan te lopen.

Ga onder de poort door en rechtdoor tot het water. Linksaf Entrepotdok. Voordat we bij de pakhuizen aankomen, die het beroemdste voorbeeld zijn van hergebruik in Amsterdam, passeren we vijf lage vroegere magazijnen die zijn gebouwd toen de eerste dertien pakhuizen waren ingestort.

Kijkpunt 4

Entrepotdok

Dit vroeger afgeschermd pakhuisgebied stamt uit 1827. Hier werden de ingevoerde goederen, bestemd voor de doorvoer, tijdelijk opgeslagen zonder dat men invoerrechten moest betalen. Na een verhuizing in 1902 en toenemende verwaarlozing vond de afronding van de ingrijpende renovatie door architect Van Stigt in 1985 plaats.

Na nummer 55A de trap op. Je komt op het binnengedeelte van het vroegere pakhuiscomplex. Rechtsaf. Loop door tot het eind bij nummers 470 - 478 en ga dan de trappen af. Op de begane grond tien meter rechtsaf en dan linksaf, weer terug op Entrepotdok.

Brug over. Je loopt tegen een laag gebouw aan met twee daken dat vroeger een loods is geweest en oorspronkelijk Magazijn Oost heette. Ernaast stonden hier twaalf pakhuizen die de naam hadden van de twaalf maanden, de Kalenderpanden. Ze dateren van 1840.

Vorbij de Geschutswerf komen we bij een groot wooncomplex, Aquartis, dat nog duidelijk de sporen van zijn GEB-verleden draagt (GEB=Gemeentelijk Energie Bedrijf). Hier stond vroeger de kolenopslag voor de GEB-centrale. De overgebleven steunmuren en steunberen zijn onderdeel van Aquartis geworden.

Bijna op het eind van het complex nemen we het bruggetje, steken de Sarphatistraat over en gaan de poort in met opschrift Oranje-Nassau.

Kijkpunt 5

Oranje-Nassaukazerne

Deze vroegere kazerne werd in de Franse tijd gebouwd. Maar nadat de Fransen zich terugtrokken werd hij genoemd naar het Huis Oranje-Nassau dat in 1814 koningshuis van Nederland werd.

De kazerne ligt op een toen strategische plek aan de rand van wat toen Amsterdam was. We zullen later zien dat meer militaire gebouwen aangelegd zijn tegen de toenmalige stadswal.

Vanaf 1990 vond een grote verbouwing tot woonappartementen en bedrijfsruimten plaats. Ook hier onder leiding van architect Van Stigt.

Loop door tot het water en daar rechtsaf Alexanderkade. Bij de drukke weg naar rechts naar de poort.

Kijkpunt 6

Muiderpoort

Dit was een vroegere stadspoort, opnieuw gebouwd in 1770 en vanaf de 17e eeuw onderdeel van de vestingwerken van Amsterdam. Eind 19e eeuw werd de doorgang door de poort te smal gevonden en ging het verkeer om de poort heen. De 'heksenpoort' was niet meer nodig en kreeg een nieuw leven als een ingang van het Flevopark. Nu is de poort het bureau geworden van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs.

Onder de poort door, linksaf de Sarphatistraat waar je aan de linkerzijde blijft. Bijna direct zie je links de voormalige 'Kavallerie-Kazerne', nu Rijksakademie van Beeldende Kunsten.

Hiernaast op nummer 40 staat het gebouw dat vanaf 1889 'Rijksmagazijn van Geneesmiddelen' was, nu het onderkomen van woningbouwvereniging Stadgenoot. Die zit ook gedeeltelijk in het gebouw ernaast dat eerst Rijksgoederenmagazijn (1875) was en daarna de rijkspolitie en later speciale politiediensten huisvestte.

Eerste weg links, Korte 's-Gravesandestraat. Je passeert links een populair hotel.

Kijkpunt 7

Voormalig Sint Elisabeth Gesticht, nu Hotel Arena

Het gesticht, een term die vanwege de negatieve associatie in 1960 veranderd werd in 'Huize Elisabeth', werd in 1889 geopend als verpleeghuis. De Zusters van Liefde uit Tilburg verleenden de zorg. Na de nodige financiële problemen werd het verpleeghuis in 1982 opgeheven. Omdat de gemeente bang was voor kraak van het gebouw, konden personen, die we nu anti-krakers zouden noemen, in een deel van het tehuis gaan wonen. Ook kwam er een sleep-in waar je goedkoop kon overnachten. Toen de gemeente midden jaren tachtig de subsidie hiervoor wilde intrekken, werden plannen gesmeed voor overnachtingsplaatsen en een zaal met podium en een oefenfunctie voor jonge musici. Op basis van de plannen kwam hier vanaf 1992 'Arena', een internationaal centrum voor jongerencultuur en toerisme.

In 2002 moest het jongerencentrum plaats maken voor een hotel: 'Hotel Arena'. En nog waren de veranderingen niet voorbij. In 2017 werd een tweede renovatie afgesloten. De ingang ligt nu in het park en er is café-restaurant PARK bijgekomen. Van zeer simpele sleep-in is het complex nu een viersterrenhotel geworden.

Iets verder is links de ingang naar het Oosterpark. Dat gaan we in, bij het water even rechts aanhouden, dan linksaf de brug over. Na het speeltuintje zien we links een nieuwe toeristische parel van Amsterdam.

Kijkpunt 8

Generator

Dit was vroeger het Laboratorium voor de Gezondheidsleer (1914 of 1916), waar medische studenten van de Universiteit van Amsterdam tot de verhuizing naar het AMC een practicum medische microbiologie deden. Nu is hier sinds 2016 designhostel Generator.

Verder rechtdoor tot de uitgang aan de Linnaeusstraat. Aan de overzijde zie je de gespaard gebleven voorgevel van de in 1989 bijna in zijn geheel afgebrande Muiderkerk. Achter de gevel heeft de kerk zich in een modern jasje gehuld. Er zijn ook kantoorruimtes.

We gaan links om de kerk heen en nemen de Eerste van Swindenstraat. Eerste straat linksaf, de Dapperstraat. Vaak is hier markt. Op eind oversteken naar het water en daar rechtsaf. Na 60 meter linksaf de brug over. Na de brug zie je rechts een molen en daarvoor de bekende Amsterdamse brouwerij 't IJ, vroeger badhuis.

Na de molen sla je rechtsaf en ga je de Dageraadsbrug over. Direct rechts de Cruquiuskade op. Onder de viaducten door en linksaf de Panamalaan. Als je daarna naar rechts gaat, loop je langs café Boulevard, vroeger een politiepost. Daarachter zie je restaurant Gare de l' Est, een voormalig volkskoffiehuis, toentertijd een trefpunt van havenarbeiders. Even voor het restaurant rechts de vroegere Veemarkt op. Daarna direct linksaf. Bij nummer 168 heb je rechts een kijkje op het Afrekeningslokaal. We gaan zelf de andere kant op, naar links tot het hek. Door het hek en dan rechtsaf. Iets verder zie je links een groot wit gebouw, een voormalig pakhuis: het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG).

Na het IISG slaan we rechtsaf de Veelaan in. Links zien we enkele poortgebouwen in chaletstijl van het vroegere abattoirterrein.

Steek de twee bruggen over om te komen bij het kruispunt met de Zeeburgerdijk. We komen nu in de Indische Buurt.

Rechtdoor Molukkenstraat. Wat verder op het Javaplein is links een café-terras.

Kijkpunt 9

Het Badhuis

Dit gebouw was vanaf 1942 een badhuis. Het werd in 1982 wegens overbodigheid gesloten en was daarna onder meer Hindoetempel en kringloopwinkel. Vanaf 1993 kwam hier horeca met veel verschillende eigenaren.

Tegenover het vroegere badhuis nemen we schuin rechts de Borneostraat. Bij het speeltuintje rechtsaf, dan meteen links de Djambistraat. Eerste weg links Lampongstraat. Je komt op het Timorplein.

Kijkpunt 10

Vroegere Derde Ambachtsschool

De school opende in 1912 en sloot in 2004. Na een ingrijpende verbouwing kwam er in 2007 een multifunctioneel complex met onder meer een bioscoop (Studio K), een hostel (Stayokay), een café-restaurant en bedrijfsruimtes.

Loop langs het gebouw en ga bij de ingang van Stayokay linksaf de Sumatrastraat in. Passeer de Javastraat, later ook de Insulindeweg met trambaan. Bij Ambonplein linksaf naar het Obiplein. Rechts op nummer 4 is de artiesteningang van een bekend Nederlands orkest.

Kijkpunt 11

Voormalige Gerardus Majellakerk. Nu Nedphokoepel

De kerk was van 1925 tot 1992 in gebruik. Daarna verbouwde architect André van Stigt het gebouw. Daarna was het lange tijd in gebruik bij onder meer het Clara Wichmann Instituut en Aletta (voorheen Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging en nu Atria).

Nu is het de hoofdzetel van het Nederlands Philharmonisch Orkest met oefenzaal waar ook af en toe concerten plaatsvinden.

Na de artiesteningang rechtsaf Halmaheirastraat Eerste straat rechtsaf Batjanstraat langs een vroegere school in mooie Amsterdamse Schoolstijl. Linksaf Ambonstraat, rechtsaf Sumatrastraat. Dan met de bocht mee naar rechts, eerste weg linksaf Sibogastraat, linksaf Celebesstraat. Met de bocht naar links, en meteen rechts het bruggetje over. Bij fietspad rechtsaf onder het spoorviaduct door. Bij de grote brug rechtsaf de brug over.

Je bent nu in Oostpoort. Schuin links voor je zie je het voormalige dierenasiel. Na renovatiewerkzaamheden is het nu grand café, brouwerij en proeflokaal Poesiat & Kater geworden.

We gaan de kade links op: de Oranje-Vrijstaatkade. Loop verder. Na een tijdje is rechts Sportsworld voorheen de Oostergasfabriek sinds 1887. In de loop van de 20e eeuw kwam in het gebouw melkfabriek Sterovita. Nu zijn er sinds het midden van de jaren tien de fitnessclub Sportsworld en het eraan gekoppelde restaurant 'De Oude Melkfabriek' gevestigd.

Loop door tot de Linnaeusstraat en ga daar rechtsaf. Onder het spoorviaduct door. Je ziet rechts het Manor Hotel met Italiaans restaurant.

Kijkpunt 12

Manor Hotel

Eerder stadsdeelkantoor en daarvoor Burgerziekenhuis (1891-1991).

Passeer het hotel en loop naar het kruispunt met de stoplichten. Steek het zebrapad naar links over en dan naar rechts naar de ingang van het Oosterpark. Ga het park in en houd steeds links aan langs het hek. Op het eind van dit deel van het park loop je tegen het Slavernijmonument aan. Ga hier links omheen en neem iets verder de uitgang, het zebrapad over en linksaf. Kruis de Eerste Oosterparkstraat. Na het Beukenplein rechts de Vrolijkstraat in. Loop op het eind over het parkeerterrein en dan langs een hoog grijs gebouw aan je linkerhand. Dit is het oude gebouw van Het Parool.

Linksaf Wibautstraat. Je loopt nu langs de ingang van The Student Hotel.

Na 40 meter zie je The Pool, met letterschrift geënt op Het Parool. Dit restaurant is onderdeel van The Student Hotel en huist in het oude gebouw van Trouw.

Loop door tot het zebrapad. Steek hier over naar de overzijde van de straat. Je komt bij een ander oud krantengebouw, ook (vooral) hotel geworden.

Kijkpunt 13

De Volkskrant, nu Volkshotel.

Op de zevende verdieping is Canvas. Hier vind je een prettig terras met prachtig uitzicht. Dit was vroeger de kantine van de Volkskrant.

Als je weer terugbent bij het zebrapad, loop je rechts de Gijsbrecht van Amstelstraat in. Linksaf Weesperzijde. Bij nummers 111 A etc. linksaf. Je loopt langs een voormalig industrieel gebouw en komt bij een nieuwbouwcomplex waar je alleen rechtsaf kunt.

Kijkpunt 14

Luycksterrein

Hier was vroeger de mosterd- en zuurwarenfabriek van Luycks. Wat er nog van over is, is het vroegere industriële gebouw het Brouwershuisje dat nu atelierruimte voor kunstenaars is.

Bij de schuurtjes linksaf. Door het toegangspoortje en dan rechtsaf. Loop de straat uit, steek de brug over en volg links de bocht. Meteen na het spoorviaduct rechtsaf Pauwenpad.

We lopen links langs een groot lang gebouw dat vroeger Renaultgarage was. Op het eind is links het terras en de ingang van een café-restaurant, in de Renault-traditie Dauphine genoemd.

Vanaf Dauphine nemen we de zebrapaden naar het Amstelstation. Hier kun je de metro nemen naar het Centraal Station.

4

Neem een abonnement!
Meer dan 1500 wandelkaarten

voor slechts
€ 13,50